

Lau Ae Iems Pa'e

Kana Turunglomatana

Agau a giana kae Iems ke pa'e pangamologa reke momo nga lau laekia. Ragau papatu ka loreavavai roma, Iems laekia ka i a Iesus teiteikia a i a agau e kapunu nga ra lopatokonakana reke momo ngae maga kunna e bollau ae Jerusalem (ngo keke Aposelme Kumangng Ngareanganame 15:13; 21:18).

Ka inae Iems pa'e lau laekia, nae Iura papatu onra loreapatokona te Karais keke momo nga ina re kalaoveka. Ragau nginngina ka loreapatokona te Karais, ava lopatokona ae ri ke sane gingging ba keke kanimaimaia maenang papatu. Minmina nae Iems ke pa'e lau laekia ta pangagingginge lopatokona ae ri ba ta pangatupunge lovaingana palu nga ri onre sane ke tupu.

Ba bole, i ke role kerea gingging roma, agau a lonapatokona te Karais sane nge momo mana. Ke sa. I nge kumkuma ka bainga reke pepe ta kalaunge ragau pattoto. Na baingana laeala ke la pangakosining roma, lopatokona ae i ka kaomanmannangana kia.

---

1 ¹ Ka iau ae Iems a iau a akumangngatulu ae Nutu bae Iesus Karais Avolau kanrea.

Iau ka papa'e lau laekia te miau ra galiaume ka ri tangulelu ba lua re ngae Israel.^a Miau kaka ka'e maga pupuna rae miau, na kaka loa aka mommo nga maga ina pattoto.

Iau ka ba ka sinro ae iau te miau.

---

^a 1:1 Pangamologa laekia e role roma “galiaume ka ri tangulelu ba lua re ngae Israel” ke rave ragau ra loreapatokona te Karais bole.

Maenang Ka Ore Pagingging Ita

²Kolingau memena ngallo nge Karais, nga ina nga maenang matantana ngeke lele nge miao ta ri avanga miao, na miao nga lomiauungana roma ka i a ore nga serenga mana. ³Iau ka role minmina kurumea, miao nga lomiauamatana roma maenang nginngina keke amve lopatokona ae miao te Nutu. Ba keke papote lopatokona a kaomanna. Minmina na miao kaka la meising gingging ba kaka la tolonge maenangme. ⁴Ava miao ngaka ngatakale bainga e nga meising gingging ba tolonge maenangme ta i kumangng ka kumangnganame kinung ngallo nge miao. Ngaka kuma minmina ta baina nga miao ra ragau ra baingareame ke tupu raumana nge Nutu raguna ba ragau re sane ke moro ta bainga rae Nutu mate rea. ⁵Ava ngaroma agau te ngaliua nge miao nge moro ta lomatana ore nga taonga e pe, na i nge ballage Nutu a i a atungakana ba Nutu e sane pamolloga iu ta reke atu te i. Na agau laeala ke la ravunge oru ra i ballage Nutu tao. ⁶Ava nga ina agau laeala nge ballage Nutu ka ollaeala, na i nga lonapatokona roma Nutu ka baingana minmina. Agau laeala sana nga lona lualua kurumea, agau a lona lualua ka tongana kena ma pelau ina bovole isoe be mapuli kalaoveka. ⁷⁻⁸Na agau matana laeala ke sana nga lonangana roma i la ravunge kana otte nge Nutu. Ka i a agau a ramana lualua ore sane meisgingging nga bainganame kinung.

Agau A Sillolo Ba Agau A Kana Oru Papatu

⁹Minmina na agau a i a sillolo ngaliua nge miao ra kolingau memena nge mulia ka mallena e ngailu. ¹⁰Ba agau a kana oru papatu nge mulia ka mallena e ngape, ta momongana nga mogalo laekia ke moro ma pailli lugunama mana. ¹¹Ollaeala ka kaomanna kurumea, ita ka loramatana roma, nga ina kae nge lele, na bovole a mamma raumana nge mamapune pailli. Na pailli laeala nge manani bavakena, ba lugunama ngeke kalolo ba kavingtulungarea ngeke solali. Minmina mana na agau a kana oru papatu ke la mateng mana ngaliuga nga kumangnga ra i kumkuma ki kinung.

Oru Reke Amva Ba Oru Reke Unte Ragau

¹²Agau e maisi gingging nga ina maenangme ke lele ke la momongmasi mannangana kurumea, ka ine nge balia avanga laeala tapu, nae Nutu ke la tungnge mauling e pe passavele ora i role pala ta tungnge ta reke materaumane. ¹³Na ka ina otte nge pasigipage agau te lona ba nge ute ta i kumangng ka bainga reke sosoali, na agau laeala sane nge role roma, Nutu ke ute ta kumangng ka bainga nginngina. Ke sa. Bainga reke sosoali ke sane nge ute Nutu bae Nutu ke sane unte ragau ta ri kumangng ka bainga reke sosoali bole. ¹⁴Ava oru matantana ngeke unte

agau kenakena, na lomatengana e soali ae i muni nge utupallala kia, ba nge pasigipage ta i bainge bainga reke sosoali. ¹⁵Ngarume, nga ina lomatengana laeala e soali nga siana, na i nge toapisigia bainga e soali nge Nutu raguna. Ba ngarume muni nga ina bainga laeala e soali nge matua, na nge pamalage mateng.

¹⁶Kolingau memena ra iau materaumana miau, ngaka ella miau masi nga baina oru soalingana ke sane nge kantolo miau. ¹⁷Tunga reke pepe ba ne ngeke tupu mannangana keke pa ngae Nutu mallena nga tava. Ava e Nutu e koipage oru ra lamarea ngailu nga tava ke sane kampililiue bainganame base oru ra karea nunule. Ke sa. ¹⁸I ke loakurumea i muni lonangana ine toapisigi ita ka pangamologa a kaomanna. I ke bai minmina ta baina ita momong base ma oru re kapunu ra i lala rea nga orume kinung ra i kuma ki.

Longe Pangamologa Ae Nutu Kanna Ba Ngo Lolakurumea Bole

¹⁹Kolingau memena ra iau materaumana miau, ngaka longo nasai! Ragau kinung ngeke bolvole ta longnge pangamologa a agau tetoto kanna. Ava nge sane ngeke bolvole ta pangamologa. Ba ri sana nga iukerea bolvole. ²⁰Ta agau iukiangana ke sane baia bainga reke tupu rae Nutu mate rea. ²¹Minmina na miau ngaka palale bainga nga mukurea kala nga bainga nga baingasoalinge ragau pattoto onreke ponu nga mogalo laekia e ngape. Ava miau ngaka palupaga miau ka bainga e nga pulingpisigi miau muni ngape, na ngaka rave pangamologa laeala ae Nutu toea nga lomiauume. Pangamologa laeala ka kana ka gingginga ta i ravunglele miau ta baina miau ngaka rave mauling e momo passavele.

²²Ka inae miau ngaka longlonge pangamologa ae Nutu kanna na ngaka lolakurumea pangamologa laeala bole. Sana ngaka longomane. Ke sa. Ngaroma ngaka longomane na miau ala ngaka goga miau muni. ²³Ngaroma agau te nge longomane pangamologa ae Nutu kanna ava i ke sane lolakurumea, na ka tongana kena ma agau e kele raguna nga kelang. ²⁴I ke kele i muni raguna ava nga ine nge lao, na bolvole mana i nga lonapogo roma raguna ke maimia ka kelangana. ²⁵Ava agau e kelalu lakallo ta bangapaga reke tupu onreke ulomalage ragau nga kalingnana, ba i ke lolakurumea rea, ba ke sane longlongomana rea, ba ka sana lonapogpogo rea, Nutu ke la kavingtulunge agau laeala kumangng a kanna.

²⁶Agau e patpatoe i muni ka alopatokonakana ave sane ellamasi ta kaona ba ke goga'e i muni, agau laeala lopatokona ae i ka sana kumangngana. ²⁷Ava bainga e nga lopatokonangana ore tupu be lelle mannangana nga Nutu a i a tamara raguna ke bai minakai roma: Agau nge kalaulaue goe reke kanimaimaia maenangme ba tamarea memena bae narea memena ke matepatali rea. Ba nge kalaulaue ra bale reke kanimaimaia maenangme

ba nareatale memena ke matepatali rea bole. Ba agau laeala nge ellamasi te i muni ta baina bainga re nga mogalo laekia e ngape sane ngeke ute ta i kumangng ka bainga a mukuna nge Nutu raguna.

Agau E Kannane Ragau Ka Lonamatengana E Soali

2 ¹Kolingau memena ngallo nge Karais, bainga e nga lopatokona te Iesus Karais A Avolaukita ore ngailu raumana ba bainga e nga ulongpataenge agau te ngailu nga agau tetoto ke sane ngeke tatao kinung. ²Ngaroma agau e kaliale gol nga kamana ririna be lupage lungapaga reke pepe raumana nge lu nga katungkala ae miau ba ngaroma agau a sillolo e lupage lungapaga reke sosoali nge lu bole, na miau ka la maingamia kerea? ³Ngaroma miau ngaka baimasia agau a nena ka lungapaga e pe ba ngaka role kia roma, “Avolau, ngo tara nga tarang laekolong e pe.” Ava ngaroma ngaka role ka a sillolo laeala roma, “One ngo maisi nga inaeala, ava nge sa na ngo tara nga malle laekolong e sane pe.” ⁴Na ngaroma ngaka baia bainga matana laeala na nga bainga laeala miau kaka kananatoro ka lomiamatengana ngaliua nge rakamiau memena muni. Miau ka sana ka kanana rea masi. Minmina na miau kaka lele base ma agau e kannane ragau ka lonamatengana e soali mana.

⁵Kolingau memena ra iau materaumana miau, ngaka longo nasai! Ka kaomanna. Nutu ke tore ragau ra tongarea kena ma ra sillolo nga ragau re nga mogalo laekia e ngape ragurea ta ri ra kilipukana ka lopatokona. Ba ke toro rea ta ri ra ragau reke la ravunge kelangpatalingana a i patokala pala ta tungnge ta ragau reke materaumane. ⁶Miau muni kaka bairaguso ka ra sillolo ava ra karea oru papatu ka ri ra ragau ra kaoreaginapita miau beke loa ka miau ta kalingnana. ⁷Ba ra nginngina muni ka ri ra ragau reke baisoalia gia e pe ora miau ka rave.

⁸Ava miau ngaka kuma masi ngaroma miau ngaka lolakurumea bangapaga reke tupu ineke role roma: “One ngo materaumane agau tetoto base ino materaumana one muni.” ⁹Ngaroma miau ngaka ulopataea agau te ngailu nga agau tetoto, na miau kaka kumkuma ka bainga e soali nge Nutu raguna. Ba bangapaga rae Nutu kanna keke kalinana miau ba keke pakosining roma, ka miau ra ragau re sane ke loakurumea bangapaga nginngina. ¹⁰Ka role minmina kurumea, agau e longo ta bangapaga rae Nutu kanna kinung ava nge karitau bangapaga kena mana, na nga Nutu kelangana agau laeala ke longosa ta bangapagame kinung. ¹¹Ita ka loramatana roma, ollaeala ka kaomanna ta Nutu ke role tapu roma, “One ko sano ngo keno kala nga avale a sana i a ningpengana o apanung a sana i a ningtale.” Ba i ke role bole roma, “ba ko sano ngo sapune agau te.” Na ngaroma one sano ngo keno kala nga avale a sana i a ningpengana o apanung a sana i a ningtale ava ngo sapune agau te, na one ko longosa ta bangapagame kinung tapu.

¹²Na miau ngaka ella masi ta pangamologa ngamiaunganame ba ngaka ella masi ta baingamiaunganame bole ta Nutu ke la kalingnana ita ka bangapaga reke ulomalage ragau nga kalingnana. ¹³Miau ngaka kuma minmina kurumea, nga ina kalingnana e bollau nge lele ngarume, nae Nutu ke sana la lonananne agau ora sana lonananne ragau pattoto. Lonana ke ulopisigsigia kalingnana.

Lopatokona Kala Nga Bainga Reke Pepe

¹⁴Kolingau memena ngallo nge Karais, ngaroma agau te nge role roma i ka lonapatokona te Iesus ava sane nge bavaia bainga reke pepe, na lopatokona laeala ae i ka sana kana ka kumangng ba ke sane la ravunglelenge agau laeala bole. ¹⁵Ngaroma nga agau te ngaliua nge miau a sana kana lungapaga ba kaning ka kaeme ¹⁶ba te e nge miau nge role kia roma, “Longo lulpita one ba ngo kani kang na ngo loa ka longmannmannangana” ava i sane nge tunge otte ta kalaunge mirana, na pangamologangana nge kalaue agau laeala a sana kana oru mina ngaetai? Pangamologangana ka sana puna. ¹⁷Bainga laeala ka tongana kena mana ma lopatokona e sane tatao kala nga bainga reke pepe. Lopatokona laeala ke base i e mate mana ta ke sane kuma ka otte.

¹⁸Ava palu nge miau sana ka la ngatangngkalange pangamologa laeala a kanau. Na te ke la rolong kau roma, “One ka kang ka bainga reke pepe ba iau ka kau ka lopatokona.”

Na iau ala nga ale agau laeala roma, ngaroma one nga kang ka lopatokona ava ko sano kumkuma ka bainga reke pepe, na iau ka la kelangapatokone lopatokona ae one mina ngaetai? Iau ka sana laumatana roma, lopatokona laekolong ae one ka kaomannmannangana kia o ke sa. Ava nga ino ngo kele baingau reke pepe na one ko la kelangapatokona roma, lopatokona ae iau ka kaomannmannangana kia. ¹⁹Miau ka lomiauapatokona roma Nutu ka i kena mana ae? Ke pe ava kannu reke sosoali ka loreapatokona minmina bole, ba ri keke mamallmallu ka mataunga ka ineke momalle alanga e soali nga baingareanganame.

²⁰One a agau o role roma, “Ka kau ka lopatokona ba agau tetoto ka kana ka bainga reke pepe”, iau nga role kone roma, lomatana laeala ae one ke sane tupu. Ba iau ka la pangapanaunga one roma, lopatokona e sane tatao kala nga bainga reke pepe ke sane la kumangng ka otte. ²¹Ita nga loragaliu te sisiukita ae Abaram ka inae Nutu patoe ka agau a bainganame ke tupu. Ke patoe minmina ka inae Abaram ulopataea tuna ae Aisak ngailu nga altara ma i a tunga te Nutu. ²²Ngaka kele. Lopatokona ae i ba baingana reke pepe keke tatao kinung. Minmina na bainganame keke papote lopatokona ae i ore tupu mannangana nge Nutu raguna. ²³Minmina mana na pangamologa ae Nutu kannu ke lele mannangana ine role roma, “Abaram ka lonapatokona te Nutu ka baina

Nutu ke patoe ka agau a bainganame ke tupu nga raguna.” Ba keke patoe ka Nutu kolingana. ²⁴Iala na ita ka loramatana tapu roma, agau ke la lelung i a agau e tupu nge Nutu raguna kurumea kumangngana ka bainga reke pepe. Ke sane la lelung i a agau e tupu kurumea lopatokona ae i mana.

²⁵Ba ita nga loragaliu bole ta avale laeala a pamau luana a giana nge Reap. I ke ngata ta ragau re ngae Israel onreke kelatonto nga maga ae i ta ri momong nga bale ae i. Ba ke pakosining rea ka pamau te ta baina ri kavesinge ragau reke bai ta balingi rea. Minmina na i ke lele i a agau e tupu nge Nutu raguna baseme Abaram ka ina lopatokona ae i tatao kala nga kumangngana ka bainga reke pepe.

²⁶Iala na lopatokona e sane tatao kala nga bainga reke pepe ka tongana kena mana ma agau mirana e mate ka ina kannuna kapatalia.

Ita Ngaka Ella Masi Ta Kaorame

3 ¹Kolingau memena, ka sana nga ragau papatu ngaliua nge miau ngeke bai ta ri ra pangalomatanakana kurumea, Nutu ke la kelangakokoro raumane ita ra pangalomatanakana nga kalingnana laeala e bollau ngarume. ²Iau ka role minmina kurumea, oru matantana keke pasigsigia ita kinung ta ita pupunga nga bainga reke sosoali. Agau ora kaona sane pasigsigia i muni ka i a agau a momongana tupu, ba ka i a agau a likina ta kaungamasinge i muni mirana iname kinung.

³Iau nga toe ka ore sina eke pulia nga oso kaona ta baina i nge longo te ita ba mirana bole nge taokurumea lorangana. ⁴Ba iau nga toe muni ka mono reke bollau. Ka ri ra mono reke bollau ba keke gingging raumana ta pirang ka ina bovole reke bollau ngeke isoe karea seleme. Ava nga ina kaunga nge bai ta loanga laetai, na i nge kaue mono ka mono kana oteng tune sina ore momo nga mono manna. Na mono nge loakurumea kaunga lonangana mana. ⁵Ba agau kaona ka tongana kena mana. Ka ore sina raumana nga agau mirana, ava ke mulia raumana ka agau laeala kumangngana. Ba bole ka tongana kena ma sia isunte e sina ine bulo nga buvu. ⁶Agau kaona ka tongana kena mana ma sia. Ke basema oru reke sosoali kinung nga mogalo laekia e ngape keke kuma nga agau te kaona. Kaorame keke momo ngaliua nga mirara iname ma oru reke umma ta pangamukune mirara iname kinung, ba raunge maulingara taongareanganame ma sia ine to. Ba sia laeala patungapagangana ke pa nga malle a sia e pamiralali passavele.

⁷⁻⁸Ita ka loramatana roma oru nginngina ka kaomanna ki kurumea, ka sana agau te a likina ta kaungamasinge kaona. Ragau keke pamarane manu ba posi matantana ba oru reke rarala nga mogalo kala nga lea reke momo nga pelau, ba keke umma ta pangamarana rea sonrau tale. Ava ka sana agau te a likina ta i pangamarane kaona. Agau kaona ke basema

i e momalla ta pangasingpagange agau laeala ta i bainge bainga reke sosoali. Ka tongana kena mana ma mue e momalla ta i balingmatenge agau ka mena a i a koatali.

⁹Ita kaka kalapagpage Tamara ae Nutu ka kaorame ba kaorame keke baisolalia ragau rae Nutu koipaga rea me i muni. ¹⁰Pangamologa onreke kalapagpage Nutu ba pangamologa onreke baisolalia ragau keke lelemalaglaga nga kao kena mana. Kolingau memena, ollaeala ke sane tupu! ¹¹Me e pollolomalaga sane nge pamalaglaga me e pe kala nga me e soali nga me matana kena mana. ¹²Kolingau memena, bega a gaiva sane nge piaue kinga kanna. Ba oalo a gopu sane nge piaue gaiva kanna. Ba bole pelau matana sane nge potumalaglaga me.

Lomatana Ae Nutu Tunge Ke Pataramasia Ragau

¹³Ngaroma agau te ngaliua nge miao nge role roma, i ka lonamatana masi ka tarang e pe ba ngaroma i nge role ka kaomanna, na lonamatanangana laeala nge pakosining ka baingana reke tupu ra i kumkuma ki. Ba i nge ulopisigia i muni giana ka ine nge bavaia bainga nginngina ka lonamatanangana ore nga taonga e pe. ¹⁴Ava ngaroma agau laeala ore role roma, i ka lonamatana masi nge maka'e agau tetoto mallena ba nge pulale i muni ngamuga ngallo nga lona, na i sane nge mulia ka lomatana laeala ae i kala nga bainganame. Ke sa. Ngaroma i nge kuma minmina na i ke goga mana ba lonamatanangana ke sane tatao kala nga pangamologa rae Nutu kanna ra kaomannmannangana ki. ¹⁵Bainga matana laeala a i lonangana roma i e pe ke sane pa nga Nutu mallena ngailu nga tava. Ka ore lele nga ragau re nga mogalo laekia e ngape loreamatanangana mana. Ke sane lele ngae Kannu E Nutu. Ke sa. Ke lele nga kannu reke sosoali mana. ¹⁶Iau ka role minmina kurumea, ragau reke maka'e oru nga ragau pattoto kanrea beke pulale ri muni ngamuga ngallo nga lorea ta baina ri kalaunga ri muni keke kalipale ragau ba keke pamalaga bainga matantana reke sosoali.

¹⁷Ava lomatana e tupu e pa nga Nutu mallena nga tava ke pataramasia ragau. Ba lomatana laeala ka ore lelle mannangana, ba ka ore legemasia ragau. Ba ka ore sane bolvole ta kaningpiange lomatana e pe, ba ke sana ore nga longasa. Ba ka i a lomatana ora lonana ke ponu ngia, ba ka ore pamalaga bainga papatu reke pepe bole. Ba bole lomatana e tupu e pa nga Nutu mallena nga tava ke sane pulia agau te ngailu nga agau tetoto, ba ke role ka kaomannmannangana. ¹⁸Agau e legemasia ragau be toa'e bainga e nga pangataramasinge ragau ke la lalange bainga reke bai ka ragau ta ri lele tupu nge Nutu ragau.

Ngaka Longomasi Te Nutu

4 ¹Taru ke pasigipage kaololo ngaliua nge miao? Ollaeala ka puna nga lomaiumatengana reke sosoali onreke palivali rea ngallo nga

lomiaume. ²Ka lomiumatea orume ava ka sana ka raravu rea, minmina na kaka sapunpune ragau. Ba ka lomiumaka'e orume ava ka sana likimiau ta ravungu rea, minmina na kaka balvali ka kaomiaume ba ka kamamiaume. Miau ka sana ka rarave oru kurumea, miau ka sana ka ballaglage Nutu tao. ³Ka ina miau ka ballage Nutu ta i tunge otte pakamiau, na miau ka sana ka rarave ollaeala kurumea, miau kaka balaglage ka lomiumatengana reke sosoali mana. Miau kaka balaglage ta baina miau ngaka rongo ka lomiumatengana nginngina mana.

⁴Baingamiaume ka tongarea kena mana ma avale a pamau luana ine loa ta apanung a sana i a natale. Miau ka lomiumatana tapu roma, agau e pulia lonamatengana raumana ta re nga mogalo laekia e ngape baingarea reke sosoali ka i a agau a bainga'iukana te Nutu. Minmina na agau e bai ta pulinge lonamatengana raumana ta re nga mogalo laekia e ngape baingarea reke sosoali, agau laeala ke pulia i muni bole nga malle a agau a bainga'iukana te Nutu. ⁵Miau sana nga lomiumangana roma, panga rae Nutu kanna keke pavava mana ka pangamologangarea ineke role roma, "Nutu ke busia kannu laeala a i pulia ngallo nge ita." ⁶Ba i ke materaumana ita, minmina na i nga lonananna ita ba nge kalau ita ta taongakurumea lonamatenganame ngaroma ita ngaka ulopisigi ita muni. Minmina na Lau Ae Nutu Kanna ke role roma:

"Nutu ke sanangkalkale agau e ulopataea i muni, ava i ke tungtungumane lopengana ae i ta agau e ulopisigia i muni."

⁷Minmina na ngaka longmasi te Nutu. Ngaka sanangkale Satan na i nge ka nge miau. ⁸Ngaka loa kokoro te Nutu nae Nutu nge atu kokoro te miau. Miau ra baingamiaume ke sosoali ngaka puntote kamamiaume. Miau ra ragau ra lomiau lualua ngaka palellepa'e lomiume. ⁹Nga lomiumakalipage baingamiau reke sosoali na ngaka tani kaligi. Ngaka kampiliue mangaliling ngamiau ta i a lotani, ba ngaka kampiliue serenga ngamiumangana ta i a ragumatengana. ¹⁰Ngaka ulopisigi miau muni nge Nutu raguna na i nge ulopatae miau.

¹¹Kolingau memena, sana ngaka paliroletunana kamiau. Agau e roletunana o kalinane akia te, agau laeala ke roletunana ba ke kalinane bangapaga rae Nutu kanna. Ava ngaroma one ngo kalinane bangapaga rae Nutu kanna, na ka sana one a agau e lolakurume rea. Ke sa. One ko pulipatae one muni ma one a kang ka gingginga ta kalingnanange bangapaga rae Nutu kanna. ¹²Nutu kasikena mana ke tunge bangapaga ra kanna ba i kasikena ke la kalingnanange ragau. Ba i kasikena mana ka kana ka gingginga ta ravunglelenge ragau nga kalingnana ae i e ngarume. Ba ka kana ka gingginga ta raunga rea bole. Ava ka one a tai ikolong, na ko roma ka kang ka gingginga ta one kalingnanange agau tetoto?

Agau E Mura Ka Lonamatenganame Ka Kae Reke Tatu

¹³Ragau palu nge miau keke role roma "Sonrau o ngangaila, na ita ka la loanga minmina ta maga kunna laeala e bollau. Ba ita ka la momong nga

inaeala ka pesingmatana kena na ngaka kumapaga ta kanra lollokanna.” Miau raka role minmina ngaka longo nasai! ¹⁴Kaka role minmina ava ka sana lomiamatana ka taru e la leleng ngangaila. Maulingamiaungana ka tongarea kena ma asavuna ora agau te kele ine lele ava ngarume na nge sanrea mana. ¹⁵Miau ka sana ngaka role minmina. Ngaka role roma, “Ngaroma Nutu nga lonangana, na ita ngaka momo ba ngaka kuma ka ollaekia o ita ngaka kuma ka ollaeala.” ¹⁶Ava sonrau na miau kaka murara ma ragau reke role roma, ri muni keke kelapatantali ta momongareame. Muranga nginngina kinung keke soali. ¹⁷Iala na agau a lonamatana tapu ka taonga e tupu ave sane tataokurumea lonamatanangana laeala, agau laeala ke kumkuma ka bainga e soali nge Nutu raguna.

Nutu Ke La Kalingnanange Ragau Ra Kilipukana Ra Kaoreaginapite Ra Sillolo

5 ¹Miau ra kamiau ka oru papatu ngaka longo nasai! Miau ngaka tantani ba ngaka lalalu miau nga ina miau ka momalle maenang reke bollau reke la leleng nge miau. ²Oru nga kanmiau kinung keke lavusa tapu ba kupeme keke kania lungapaga ra miau reke pepe. ³Gol ba siliva nga kanmiau keke roso bole. Na roso laeala nge papote baingamiau reke sosoali ba nge raupite miramiaume base sia. Ita kaka momo nga momong gunguna tapu, ava miau kaka kumkuma ta ravungkinunge orume tale. Nae Nutu ke la kalingnana miau ka oru nginngina mana. ⁴Ngaka kele! Ragau reke kuma nga ura ngaie miau ava kaka kaulikale kunreama keke tani. Ba taningarea ke lele nga Nutu Avolau a kana ka ginggingame kinung longana tapu. ⁵Maulingamiaunganame nga mogalo laekia e ngape keke ponu raumana ka oru reke pepe, ba miau kaka rongo ka lomiamatenganame ka oru ra miau ka mate rea tapu. Ka tongana kena mana ka ina ragau ke pakankania gie ta baina gie laeala nge panropalpita ba nge momalle kae e nga balinge ngarume. ⁶Miau kaka rolesillolo ba kaka ba'e ra baingareame ke tupu ta ri mateng. Ba ri ka sana likirea ta sanangkala miau.

Miau Ngaka Momopita Nga Ina Maenangme Nge Lele Nge Miau

⁷Miau ra kolingau memena, miau ka lomiamatana tapu roma, Nutu ke la kalingnanange ragau reke baisolali miau. Minmina na miau ngaka momopita ta nge lele nga Karais galiungana. Ngaka kele ura tamana ine momalle kaning lelangana ba pengana nga mogalo ngarume nga kue rongana. ⁸Minmina na miau bole ngaka momopita. Ba ngaka pagingginge lomiamume kurumea, Karais kangagaliungana ke lele kokoro. ⁹Kolingau memena, sana ngaka lola ka kaomiau ka rakamiau memena nga baina Nutu sane nge kalinana miau bole. Ngaka kele! Akalingnanakana ke lele kokoro.

¹⁰Kolingau memena, nga lomiau galiu ta ragau reke toe Nutu kaona re pala ineke pulimalaglaga pangamologa ae Nutu kannu. Keke momopita ka ina maenangme ke lele nge ri. Minmina na miao bole ngaka lolakurumea kumangng ngareangana laeala. ¹¹Miao ka lomiamatana tapu ka pangamologa e te ita e role roma Nutu ke la kavingtulunge ragau reke tolomasia maenangme. Ba miao ka longotape panganana laeala e te Iop ine tolomasia maenang reke lele nge i. Ka lomiamatana tapu ka Nutu kavingtulungana kia ngarume nga maenang nginngina. Nutu ka i a lonakana ba i ka lonavavai raumana ta ragau.

¹²Ba iau ka bai ta rolenge pangamologa ore bollau raumana nga pangamologa nginngina roma, kolingau memena, miao sana ngaka patokala ngailu. Sana ngaka patokala ngailu ka Nutu mallena nga tava, ba sana ngaka patokala ngailu ka mogalo laekia e ngape. Ba sana ngaka kuma minmina ka otetoto bole. Ava nga ino ngo role roma, “Iii” na iii laeala nga kaomannmannangana kia. Ba nga ino ngo role roma, “Ke sa” na ke sa laeala nga kaomannmannangana kia bole. Ngaka kuma minmina ta baina Nutu sane nge kalinana miao.

Kavang E Loakurumea Lopatokona

¹³Nga ina maenang nge lele nga agau te ngaliua nge miao, na i nge kave Nutu. Ba nga ina agau te ngaliua nge miao nga lonamarakala, na i nge baue baunga ta i kiningpataenge Nutu giana. ¹⁴Nga ina agau te ngaliua nge miao nga kana ka soaling, na i nge kiue ra lomatanakana ka Nutu lonamatenganame onreke taoamugmuga kamiau ta baina ri ngeke kave Nutu te i. Ba ngeke saule ka saulang ka ineke kave Nutu nga Iesus giana. ¹⁵Na kavang ora kana ka lopatokona nge papea agau laeala a kana ka soaling. Minmina nae Nutu nge pasigipage agau laeala ba i nge pe. Ba ngaroma soaling laeala ka puna nga ina agau laeala paka'e Nutu lonamatenganame, nae Nutu ke la osungrurunge baingana reke sosoali. ¹⁶Minmina na miao ngaka paliturunane baingamiau reke sosoali ba ngaka palikave Nutu te miao nga baina Nutu nge pape miao. Ka ina kavanga orae agau a bainganame ke tupu nge kuma, na kavanga laeala ka kana ka gingginga raumana.

¹⁷Ilaila ka i a agau te mana me ita ba ka ine kava kaligi te Nutu na kue ke sane tugu ta pangavetange mogalo ka pesingmatana mologi ba inna lima ba kena. ¹⁸Ba ngarume na i ke kave Nutu muni, na kue ke pa nga tava ka tugungana lagape ta mogalo ba kaningme keke lele.

¹⁹Kolingau memena, ngaroma te e nge miao nge taovalakala nga bainga reke tupu ba ngaroma agau te nge ravugaliue, ²⁰na agau laeala e ravugaliue nga lonakalipaga roma: Agau e pamuge agau a baingana e soali ta baina i kange momongana e soali ke ravulelea agau laeala maulingngana nga mateng. Ba i ke sale pamau ta Nutu gasingpitange baingana papatu reke sosoali bole.